

אורות השבת

גליון מס' 869

בטאון הרבנות והמועצה הדתית באר-שבע
וממלכת התורה בעיר האבות שע"י רשת מוסדות "קול יהודה"

מנהל מערכת
הרב אברהם טריקי

פרשת השבוע
שלח - לך

עורך
הרב עוזיאל אדרי

דבר רב העיר שליט"א

קשה כשאל קנאה

שֶׁלַח לָךְ אֲנָשִׁים וַיִּתְּרוּ אֶת אֶרֶץ כְּנָעַן... כָּלֶם אֲנָשִׁים רָאשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל הָמָּה
(במדבר יג, ב-ג)

כולם אנשים: כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות, ואותה שעה כשרים היו. (רש"י)
חטא המרגלים יש בו כדי לעורר כל בעל נפש, ושומה עלינו להתבונן בו ולהפיק ממנו דרך חיים ותוכחות מוסר. דהנה הכתוב העיד עליהם 'וכלם אנשים ראשי בני ישראל המה' (במדבר יג, ב), ללמד שבאותה שעה כשרים היו כמפורש ברש"י (שם). אך לא חלפו אלא ארבעים יום בלבד עד שנעשו כופרים בעיקר, כמבואר ברש"י על הפסוק 'כי חזק הוא ממנו' (במדבר יג, לא) – כביכול כלפי מעלה אמרו, כלומר ילידי הענק אשר ראינו שם חזקים הם יותר מבואר עולם! ויש להתבונן טראומה, הלא במנהיגי דור דעה עסקין אשר נבחרו בקפידה על ידי משה רבינו ע"ה, ואושרו ע"י הקב"ה בכבוד ובעצמו – 'וישלח אותם משה על פי ה''. וגם זכו לתעודת כשרות בתוך 'ק' כולם אנשים', ופי' רש"י כל אנשים שבמקרא לשון חשיבות ואותה שעה כשרים היו. והלב משתומם, כיצד הפכו לכופרים בעיקר ומוציאי דיבה רעה. ואם לחשך אדם לאמו, אולי ארבעים יום הם זמן ארוך מספיק כדי לדרדר אדם לשפל המדרגה. אף אתה אמור לו, שעוד בטרם צאתם כבר החליטו על מזימתם, כמבואר בתלמוד (סוטה לה, א) ומובא ברש"י על הפסוק 'וילכו ויבאו' (במדבר יג, ט) – 'מקיש הליכתן לביאתן מה ביאתן בעצה רעה אף הליכתן בעצה רעה'.

ברם, תעלומה זו מתבהרת כמין חומר בדברי רבותינו בזהר הק' (מובא במסילת ישרים) אשר ראו בה ספח נוסף לתחלואי מידת 'הכבוד', חה תוכן דבריהם: המרגלים אשר נשלחו לתור את הארץ חששו לדבר בשבחה, שכן אם יכנסו לארץ ישראל המיוחלת ויקבעו בה את מושבם יש להניח שיכריזו על 'בחירת' חדשות, ואפשר שיאבדו את מנהיגותם. אשר על כן העדיפו להמיט חורבן על עצמם ועל כל בני דורם, ובלבד שלא יראו חלילה איש אחד יושב על כיסא כבודם.

ואכן משנה ערוכה היא (אבות ד, כא): 'הקנאה התאוה והכבוד מוציאין את האדם מן העולם'. רבים חללים הפילה מידה מגונה זו, וגדולים וטובים נלכדו ברשתה. ירבעם בן נבט אשר חטא והחטיא את הרבים, דחה הזדמנות פז לתקן נפשו ולטייל עם הקב"ה בגן עדן, רק משיקול צר של 'מי בראש', כמבואר בתלמוד (סנהדרין קב, א): 'אמר ר' אבא מלמד שתפשו הקב"ה לירבעם בבגדו ואמר לו חזור בך ואני ואתה ובן ישי נטייל בגן עדן. אמר לו מי בראש, בן ישי בראש, אי הכי לא בעינא'. וכבר דקדקו בעלי המוסר, הלא הקב"ה הזכיר את שמו לפני בן ישי והיה לו להבין מכך שהוא בראש. ברם, 'רמז' לא סיפק את מידת הקנאה והכבוד אשר בערו בעצמותיו של ירבעם, ורצה לשמוע זאת בצורה מפורשת. ועל כך השיבו הקב"ה, אם זה רצונך אזי בן ישי בראש! שכן הרודף אחר הכבוד – הכבוד בורח ממנו.

וגם זמרי בן סלוא הלא הוא שלומיאל בן צורישי העדיף לוותר על תפקידו הרם כנשיא שבט שמעון, ולהנציח את שמו כאחד האישים השפילים ביותר בתולדות העם היהודי, רק בשל פגיעה מדומה בכבודו האישי, חה תוכן דברי הגמ' (סנהדרין פב, א) אודות מסלול התרסקותו: כשביקש משה רבינו ע"ה למנות שופטים בישראל לדון את פושעי ישראל אשר חטאו עם בנות מדן, לא הזמין משום מה את נשיא שבט שמעון אצל זמרי בן סלוא (נשיאם), אמרו לו הם דנים דיני נפשות ואתה יושב ושוקק! מה עשה, עמד וקיבץ עשרים וארבע אלף מישראל והלך אצל כוזבי (בת המלך צור אשר נשלחה להחטיא את ישראל) לתובעה לדבר עבירה. משסירבה לו, גרר אותה בבלוריתה והביאה אצל משה. אמר לו, בן עמרם זו אסורה או מותרת, ואם תאמר אסורה בת יתרו מי התירה לך, ואז ביצע את זממו לעיני כל ישראל, עי"ש. והדברים מדהימים שבעתים כשמתבוננים בדברי המהרש"א (שם) אשר גילה בשם רבי זונתן בן עוזאל זיע"א, שזמרי בן סלוא היה בן מאתיים וחמישים שנה! בעת ביצוע אותו מעשה שפל וטרא, ללמדך שלא בהוללות בחורים עסקין וגם תאוה של עריות לא היתה כאן כלל ועיקר, אלא רק אש של קנאה וכבוד היא זו שחילתה בו כל חלקה טובה – 'רשפיה רשפי אש שלהבתיה' (שיר השירים ח, ה).

המשך דבר רב העיר במדור "אורות הכשרות"

דבר העורך

המרגלים של משה ויהושע

למה בהפטרה אצל יהושע המרגלים פינחס וכלב היו שנים והתחבאו בלילה והתגלו מיד, ואילו אצל משה המרגלים היו שנים עשר והסתובבו ארבעים יום ולא הרגישו בהם, מבאר ה'בן לאשרי' כתב המדרש המרגלים היו "כסילים" שהתחבאו ליצה"ר שנקרא 'מלך זקן וכסיל', וזאת מפני שלא שעו להזהרת משה 'עלו זה בנגב ועליתם את ההר', שדי לכבוש את שבע אומות הטמאות, צריך להביע קודם את ראשית גויים עמלק היושב בנגב, על ידי ההר התורה הקדושה, והם לא שמעו למשה 'ויעלו ויתורו ממדבר צין לבוא חמת' ולכן השטן סייע להכשילם והסתיר אותם שלא יתגלו. אבל אצל יהושע המרגלים כן הצליחו ועמדו במשימה והכניעו בכוח התורה, ולכן השטן נקם בהם שהגיד לשר של יריחו המלאך בשמים ונדע למלך יריחו ונתגלו.

בהרכת לאלו ואבויק

הרב עוזיאל אדרי

רב המרכז הרפואי "סורוקה"

וק"ק שבטי ישראל שכונה יא' באר שבע

לוח זמנים שבועי

לוח הזמנים מדויק לבאר-שבע	יום א'	יום ב'	יום ג'	יום ד'	יום ה'	יום ו'	שבת קודש
עלות השחר	4:07	4:07	4:08	4:08	4:08	4:08	4:08
זמן סליח ותפילין	4:16	4:16	4:16	4:16	4:16	4:16	4:16
זריחה - הזמן החם	5:41	5:42	5:42	5:42	5:42	5:42	5:42
סוף ק"ש לדעת מג"א	8:24	8:24	8:24	8:25	8:25	8:25	8:25
סוף ק"ש להתנא וזמ"א	9:07	9:07	9:07	9:07	9:08	9:08	9:08
סוף סבת ק"ש	10:18	10:18	10:19	10:19	10:19	10:19	10:19
חצות יום ולילה	12:41	12:41	12:41	12:42	12:42	12:42	12:43
מנחה גדולה	13:17	13:17	13:17	13:18	13:18	13:18	13:19
סוף המנחה	18:37	18:37	18:37	18:38	18:38	18:38	18:38
שקיעה	19:49	19:49	19:49	19:50	19:50	19:50	19:50
צאת הכוכבים	20:06	20:06	20:06	20:07	20:07	20:07	20:07

זמני הדלקת הנרות

פרשת השבוע:	שלח-לך
הפטרה:	וישלח יהושע
כניסת השבת:	19:28
יציאת השבת:	20:19
רבנו תם:	21:15

העלון טעון גניזה.

אורות הכשרות

וכזאת מצינו גבי חנניה בן עזור (אחד מנביאי השקר) אשר הרבה לחלוק על ירמיהו הנביא עד אשר אמר לו ירמיהו: 'השנה אתה מת!' אך חנניה בן עזור לא שת לבו לדברי ירמיהו, הגם שידע שהוא נביא אמת. וגם כשכלתה אליו הרעה בסיוס אותה השנה ממש, ומלאך המות ניצב על ימינו ליטול את נפשו, לא שכח לדאוג על 'כבודו' העתיד להתחלל ברבים עם מימוש נבואתו של ירמיהו. ועל כן ביקש מבניו, להסתיר את מיתתו ולעכב את פרסום דבר מותו למספר ימים עד 'השנה הבאה', פן יאמרו הרבים הנה כי כן דברי ירמיהו נתקיימו בו... והדברים מדהימים ומדברים הם בעד עצמם.

ומקדמת דנא ראיתי למי שפירש דברי המשנה (אבות ד, ב): 'מצוה גוררת מצוה ועבירה גוררת עבירה', עפ"י אותו משקל. והוא שמידת הכבוד החבויה בלב האדם, גוררת אותו לבצע עוד עבירה ולהידרדר מדחי אל דחי, רק כדי שלא להודות על טעותו הראשונה אפילו בינו לבין עצמו! ועוד הפליגו רבותינו בגנות מידת הקנאה והכבוד, עד שציוו לברוח מן הכבוד כבורח מן האש (עין פלא יתץ ערך כבוד), ואין כאן המקום עוד להאריך בזה.

הנה כי כן עין רואה ואוזן שומעת, כמה חללים הפילה מידת הקנאה והכבוד, ואף גדולים וטובים נלכדו ברשתה. ועל אחת כמה וכמה, אנשים קטנים שאין בהם לא תורה ולא חכמה, לא דעת ולא תבונה, ואשר מכף רגל ועד ראש אין בהם מתום זולת קנאה שנאה ותחרות.

הגאון רבי עקיבא איגר זצ"ל, התארח פעם בעיר ווארשה והתקבל שם ע"י נכבדי העיר והמון העם בכבוד גדול כנאה וכיאה לאחד מגדולי הדור. בצאתו משם כתב לבנו: 'לרוב הכבוד וההדר אשר עשו לי בני ווארשה, יראתי פן ירע לי. אך הודות לאל, נוסע אנכי לביתי, ומשנה לא זוה ממקומה – 'מאוד מאוד הוי שפל רוח' (מאורן של ישראל). וידוע שפעם התארח אדם חשוב בביתו של המשגיח הגאון רבי אליהו לופיאן זצ"ל, ובוקר אחד בטרם צאתם להתפלל בישיבה, הבחין האורח שהמשגיח משנן לעצמו שוב ושוב את הפסוק 'ולא תביא תועבה אל ביתך!' לתמיהת האורח, השיב המשגיח: עוד רגע קט אכנס לישיבה והתלמידים יעמדו לכבודי, ואח"כ אעלה למקומי במזרח, וימתינו לי בקריאת שמע ותפילת שמונה עשרה... והרי מידת הכבוד מגונה היא עד למאוד והכתוב אומר 'תועבת ה' כל גבה לב' – לרבות משגיח וראש ישיבה!

בברכת אלוף ואבויק

הרב יהודה דרעי

הרב הראשי וראב"ד באר-שבע

הודעה משמחת

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב כי בימים אלו הצטרפו למעגל "הכשרות מהדרין" שעי"י "בד"ץ מהדרין" ב"ש

"בורגרס בר"

גראנד קניון באר-שבע

בברכת יאכלו עניים וישבעו

הרבנות המועצה הדתית באר שבע מחלקת הכשרות

בשורה משמחת

הננו שמחים לבשר לציבור הרחב כי בימים אלו הצטרפו למעגל "הכשרות הרגילה" שעי"י "הרבנות" ב"ש

"מסעדת קוקה"

מרכז רסקו באר-שבע

בברכת יאכלו עניים וישבעו

אורות הפרשה

המרגלים וביאת המשיח

'שלח לך אנשים ויטוח את ארץ כנען' צריך להבין מהו החטא של המרגלים ומהי תשובת הקב"ה **'זאולם חי אני וימלא כבוד ה' את כל הארץ'**, מבאר **הבן לאשרי** כתב **הארז"ל** ששורש נשמת המרגלים מניצוצות הקודש גבוהים של עולם התורה. כמו שכתב הזוהר שהמרגלים אמרו במדברא נהוי רישין, במדבר אנוחנו ראשים ונשיאים, אבל בארץ ישראל לא נהיה נשיאים, ועל כן רצו לעכב את כל קהל ישראל במדבר, ולחבו גדלותם היו יכולים לברר את הניצוצות הקדושות הגבוהים שהיו בארץ ולהביא את הגאולה השלימה ומשה רבינו היה המשיח, אבל בגלל שלא עשו כן אמר הקב"ה אין לי ברירה אלא לפזר את הניצוצות הקדושות בכל העולם כולו **'וימלא כבוד ה' את כל הארץ'**, וישראל יצאו לגלות וכאשר יתקנו באחרית הימים בסוף הדורות את הניצוצות הללו תבוא הגאולה השלימה וביאת משיח צדקם.

תאמין שאתה יכול להצליח

'שלח לך אנשים ויטוח את ארץ כנען' צריך להבין איך יתכן שהמרגלים נפלו עד כדי כך שאמרו **'כי חזק הוא ממנו'** שיושבי הארץ חזקים יותר כביכול מהקב"ה, כדאיתא **במסכת סוטה** אפילו בעל הבית אינו יכול להוציא כליו משם. מבאר **הברכה משולשת'** על פי מה שכתב **'בעל התניא'** שיש ניצוצות קדושות כנגד כל ארבעת העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, והכלל הוא שהיכן שיש ניצוצות קדושות יש גם כוחות טומאה וקליפות, וכגודל מעלת העולם שבו נמצאים הניצוצות כך גדל קושי וחוזק הקליפות המפרעים שם. וכתב **'הערבי נחל'** עם ישראל היו צריכים ביציאת מצרים לתקן את הניצוצות הקדושות של כל ארבעת העולמות אצילות בריאה יצירה עשיה, **"במצרים"** שהם היו בדרגה נמוכה, תיקנו את הניצוצות הקדושות של העולם הכי נמוך **"עולם העשיה"**, וכשכבר יצאו ממצרים והתקרב אל ה' **"בקריעת ים סוף"** שהוא **"במדבר"** תיקנו את הניצוצות הקדושות יותר נעלים של **"עולם היצירה"**, וזהו שנאמר גדולה **ביצת הים** - **"עולם היצירה"** יותר **"מביצת מצרים"** - **"עולם העשיה"**, ו**"בארץ ישראל"** היו צריכים לתקן את הניצוצות הקדושות הכי עליונים ביותר של **"עולם הבריאה"** ו**"עולם האצילות"**, כמו שכתב **בעל התניא** שהניצוצות הקדושות והקליפות של **"עולם האצילות"** משכנם ב**"עולם הבריאה"** יחד עם הניצוצות הקדושות והקליפות של **"עולם הבריאה"**, ותיקונם הכי קשה ומסוכן לרוב תוקף וחוזק הקליפות, ולכן יושבי הארץ היו משונים גבוהים וחזקים וערים בצחות בשמים. וכתב **הבעש"ט** שרק צדיקים גדולים יכולים להכניע קליפות כאלו, וזאת על ידי אמונה פשוטה בהקב"ה, שאין כוח ביד בן אנוש להתגבר על הקליפות שכנגד עולם הבריאה והאצילות, רק הצדיק עושה כפי כוחו עד היכן שיח מגעת וניתן לו מתנות מן השמים שנאמר **"עבודת מתנה אתן כהונתכם"** תיבת **"מתנה"** צירוף שתי תיבות **"מת-הן"**, כדאיתא **במסכת שבת** **"הן"** בלשון יוני **"אחת"**, שצריך להיות **"הן"** לב אחד להקב"ה, ואז זוכה להיות כ**"מת"** מלשון **"להמית"** את גאוותו ולהתבטל לרצון ה' באמונה פשוטה ותמימה, **"אתן כהונתכם"** הקב"ה נותן במתנה את הכוח לנצח ולהעלות את הניצוצות, כמו שכתב **רש"י** **"במתנה נתתיה לכם ניצחון"** זה יקרא על שמכם, הגם שאין זה בכוחכם לפעול דבר עליון זה. וחטא המרגלים היה שאע"פ שידעו שהקב"ה שלח אותם לנצח את הקליפות האלו, אבל הם נפלו באמונה שלא האמינו בכוחם שבאמת הקב"ה העניק להם כוחות להצליח במשימה.

הקב"ה מיישר לך את הדרך

'שלח לך אנשים ויטוח את ארץ כנען' צריך להבין מהו החטא של המרגלים, מבאר **הצדיק מרעננה** זיע"א שהמרגלים פירשו בצורה לא נכונה ומעוותת את מה שראו, כי נבהלו כאשר ראו את יושבי הארץ שהיו משונים גבוהים וחזקים וערים בצחות בשמים, וזה היה מפני שכל עיקר והשורש של כל הטומאה והקליפות והסטרס אחראי היו בארץ. ובזה תבין שלכן היה כאן בארץ ישראל ההיפך ממצרים, שבמצרים המכות היו תחילה על העם, ואחר כך לבסוף על ראשי העם הבכורים. ואילו כאן הפוך המכות היו תחילה על ראשי העם, כדאיתא **במסכת סוטה** **'ארץ אוכלת יושביה'** בכל מקום שהיו באים המרגלים בארץ היו חאים לוויית של ראשי העיר שמתים, וההסבר הוא שהקב"ה סייע בידם להשמיד את הקליפות הקשות שבגד עולם הבריאה והאצילות כ"ל, והוציא ותיקן את הניצוצות הקדושות שהיו בתוך גחלי המקום שמתו כי כל חיות היה מניצוצות אלו, וחטא המרגלים היה שבמקום להתעודד ולראות איך הקב"ה מיישר להם את הדרך להצלחת המשימה, אמרו **'ארץ אוכלת יושביה'**.

דבר רבני השכונות

הרה"ג ישראל חדאד שליט"א
מנהל מחלקת הנישואין
שע"י הרבנות והמועצה הדתית ב"ש

הנחלת ארץ ישראל לעם ישראל

בפרשת השבוע נאמר "שלך לך אנשים ויתורו את הארץ" הגמרא בסנהדרין (קח.) אומרת שחטא המרגלים היה כל כך חמור עד כדי כך שמונים את המרגלים בין אלו שאין להם חלק לעולם הבא. והעונש הנורא שקיבלו בעולם הזה כמבואר ברש"י שנשתרברבה לשונם עד טבורם ותולעים רחשו בה. והשאלה הנשאלת מדוע הוצאת דיבה על ארץ ישראל הוא כל כך חמור עד שנענשו בעונשים כל כך נוראים? **ההסבר לכך הוא שנאמר במדרש ויקרא רבה:** "אמר רבי שמעון בר יוחאי 'עמד וימודד ארץ' (חבקוק ג', ו') מדד הקב"ה את כל הארצות ולא מצא ארץ שראויה להינתן לישראל אלא ארץ ישראל". בתורה מובא **ג' דרכים של הנחלת הארץ: א'.** "חלק" - חלוקת הארץ על פי מפתח של "לרוב תרבה נחלתו ולמעט תמעיט נחלתו". ב'. "גורל" - "אך בגורל יחלק את הארץ". ג'. "ירושה" - "ונתתי אותה לכם ירושה". ג' דרכים אלו מציינים ג' רמות של התחברות וקשר בין עם ישראל לארץ ישראל: א'. "חלק" - מציין קשר שכלי והגיוני, כשם שחלוקת הארץ הייתה על פי מפתח הגיוני של "רוב" ו"מעט". ב'. "גורל" - הוא קשר על שכלי, כשם שהחלוקה שעל פי גורל היא על שכלית. ג'. "ירושה" - פירושה התחברות והתקשרות מצד עצם המהות, כשם שהיורש זוכה בירושה מכוח היותו מהות אחת עם אביו.

מבואר בספרים הקדושים שהנחלתה של ארץ ישראל לעם ישראל אינה סתם נתינה של כבדת ארץ לעם כלשהו. יש זיקה עמוקה בין השניים. ארץ ישראל נקראת "נחלת ה'" (שמואל א' כ"ו יט), וגם עם ישראל נקרא "נחלת ה'" (דברים ד' כ', ועוד), וכך נאמר במדרש (במדבר רבה כ"ג ז'). תנחומא ראה ח': "אמר הקב"ה יבואו ישראל שבאו לחלק, וינחלו את הארץ שבאה לחלקי" מכאן שיש קשר עמוק בין שניהם. ואכן, אנו מוצאים גם כן ג' רבדים דומים של רמות של התקשרות בין עם ישראל לקב"ה. אחת הדוגמאות לכך היא כפי שאנו אומרים בכל יום בנוסח התפילה: "אשרינו מה טוב **"חלקנו"** (**"חלק"**), ומה נעים **"גורלנו"** (**"גורל"**), ומה יפה מאוד **"ירושתנו"** (**"ירושה"**). הקשר הראשון מסוג "חלק" - מציין התקשרות של יהודי עם הקב"ה שנוצר ע"י מעשי האדם כפי עמל התורה וקיום המצוות, וכגודל עוצמת ההשקעה בעבודת ה' של האדם כך תלויה גודל עוצמת התקשרותו והתדבקותו בהקב"ה, אולם על כן קשר זה הוא מוגבל ומותנה במידה מסוימת. הקשר השני "גורל" - זו התקשרות שאינה תלויה במעשיו של האדם. זהו הקשר שנוצר על ידי שהקב"ה "בחר" בנו מכל העמים - בחירה נפשית, שאינה נובעת מטעמים שכליים ואינה תלויה בדבר. אולם גם בקשר של "גורל" עדיין נשארים כאן שני דברים "הקב"ה ועם ישראל" אלא שהם מתחברים זה עם זה, בכך שהקב"ה בחר בעם ישראל. הקשר השלישי של "ירושה" פירוש, שאין כאן שני דברים, אלא הקב"ה וישראל דבר אחד, כשם שהיורש עומד במקום המוריש. זו ההתחברות וההתקשרות העמוקה ביותר. ולכן מובן מדוע חטא המרגלים - הוצאת דיבת הארץ כל כך חמור ונורא שזה כמו להכחיש את הקשר ח"ו בין עם ישראל להקב"ה. **הרי לפנינו שלושה סוגי התחברויות והתקשרויות שהם מתחלקים לשלוש תקופות:** הקשר בין עם ישראל לקב"ה בתקופה שלפני מתן תורה, היה בדרגת - "חלק". אחר כך, במתן תורה, בחר בנו הקב"ה מכל העמים ונוצר קשר של בחירה - "גורל". אולם ההתקשרות וההתחברות הגדולה ביותר, זו של "ירושה", שבה הקב"ה ועם ישראל הם דבר אחד ממש - תגלה בגאולה האמיתית והשלימה, שאז יכירו וידעו הכול ש"ישראל וקוב"ה כולא חד" במהרה בימינו אמן.

בברכת אלוף ומבורך
הרב ישראל חדאד

אורות ההלכה

תשובות הלכתיות משולחנו של
מורנו המרא דאתרא
הגאון הגדול רבי יהודה דרעי שליט"א
מהלכות שבת ויום טוב - ח'

האם מותר לחפא או קרוב משפחה לחלל שבת כדי להודיע לאדם חולי לב או זקן ותשוש כח על מיתת קרובו במקום שיש חשש שישמע על כך מאחרים ויבא לידי שברון לב וסכנת חיים?

יש מן הפוסקים שהתירו לחפא או לקרוב משפחה וכל גורם מקצועי לחלל שבת כדי להודיע למשפחה על פטירת קרובם באופן שיש חשש לסכנת נפשות אם ישמעו זאת מאחרים, כגון שמת פתאום צעיר או באורח טרגי ויש במשפחה חולי לב או זקנים ותשושים וכל כיו"ב. אך לפי הנראה יש להתיר בזה רק באיסורים דרבנן, וגם זה לפי ראיות עיני המורה. מפני שלא מצוין מפורש בש"ס ובעמודי ההוראה שפחד וחרדה יכולים להביא לידי סכנת נפשות אלא בדאגת האדם על עצמו, אבל לא בשביל דאגה על אחרים ואפילו קרוביו. ואמנם מצוין במדרשים ומאמרי חז"ל ששרה אמנו ע"ה פרחת נשמתה מבשורת השטן על עקידת יצחק בנה, וכן מצוין ביעקב אבינו ע"ה שפרחה נשמתו לשמע הבשורה "עוד יוסף חי", וכן הוא באחי יוסף כשנגלה אליהם ואמר להם "אני יוסף אחיכם", מ"מ אפשר שאין די במדרש כדי להורות הלכה למעשה, וצ"ע.

מי שלקה בהתקף טיחוף הדעת האם מחללין עליו את השבת?

השטות וטיחוף הדעת יש בו משום פיקוח נפש, ועל כן מי שנטרפה עליו דעתו מחללין עליו את השבת כדין חולה שיש בו סכנה לפי הכללים האמורים לעיל. ואפילו כשהבריא קצת אך יש חשש שיחזור לשטות, צריך לחוש לו משום פיקוח נפש. וסכנה זו מתקיימת בשלושה דרכים: האחד, שהחולי עצמו יש בו כדי להמיתו. והשני, שמא ירוץ בבהלה ומתוך מנוסתו יפול וישבור מפרקתו וימות והשלישי, שמא מתוך חסרון הדעת יזיק לעצמו או לאחרים. ודי בכל אחד מהם לחוד כדי לחוש לסכנת נפשות, והילכך הוא הדין בחולה או זקן הרתוק למיתתו באופן שאין חשש שמא ירוץ ויפול או שמא יזיק לאחרים.

פרמדיק שהזעק בשבת לטפל בנפגעי הלם וחרדה האם מותר לו לחלל את השבת?

פצועים אשר אובחנו על ידי רופא מומחה כפגועי הלם וחרדה, יש להתייחס אליהם כדין חולה שיש בו סכנה אשר מחללין עליו את השבת בכל דבר הנדרש ע"י הרופאים. ועל כן בהעדר חוות דעת רפואית בשטת, די בתסמיני פגיעות הלם וחרדה המוכרים בד"כ לפרמדיקים כדי לחוש להם משום "ספק" פיקוח נפשות ולטפל בהם בכל הדברים הנצרכים עד לפינויים לבית החולים, תוך כדי צמצום חומרת האיסורים ככל האפשר כנהוג בשאר חולים.

האם האיסור לעשות אוהל עראי בשבת ויום טוב הוא מהתורה או מדרבנן?

אסור לעשות אוהל עראי בשבת ויום טוב מדרבנן גזירא משום בונה, ולדעת הר"ף אסור מדאורייתא, והעיקר כסברא ראשונה שהיא דעת הרמב"ם והשו"ע.

האם מותר להוסיף על אוהל עראי בשבת?

מותר להוסיף על אוהל עראי בשבת, כיצד טלית שהיתה פרוסה על העמודים או על הכתלים והיתה כרוכה קודם השבת, אם נשאר ממנה ג' טפח מתוח הרי זה מותר את כולה בשבת עד שיעשה אוהל גזול, וכן כל כיוצא בזה.

האם האיסור לשאת מטריה בשבת ויום טוב הוא משום אוהל עראי?

לדעת רבים מן הפוסקים יש בפתיחת מטריה בשבת ויום טוב משום אוהל עראי, וי"א שאין בזה דיני אוהל כלל אלא גדר הוא שגדרו גזולי החרות שלא לשאת מטריה בשבת ויו"ט מטעם עובדין דחול ומתקן מנא.

האם יש לאסור חבישת כובע רחב שוליים בשבת ויום טוב משום אוהל?

אמנם מסתימת דברי הרמב"ם והשו"ע משמע שאסור לחבוש כובע לראשו בשבת ויום טוב כל שהוא קשיח ורחב שוליים טפח, משום אוהל. מ"מ הטהגים היתר בזה יש להם על מי שישמוכו, ובפרט בכובעים שלנו שהם משופעים כלפי מטה.

האם יש להתיר שימוש במטריה בשבת באופן שהיתה פתוחה קודם השבת?

מטריה שהיתה פתוחה מבעוד יום, יש מן הפוסקים שהתירו לשאת אותה מעל לראשו ביום טוב, אבל בשבת לא התירו אלא רק במקום שיש בו עירוב משום שחששו פן יוציאנה מרשות לרשות. אך לדעת רבים מן הפוסקים אין להתיר בזה כלל - הן בשבת והן ביום טוב, משום שבעצם נשיאתה ממקום למקום הוי כעושה אוהל מחדש. ויש מי שהסתפק בזה, אך אסר משום מראית העין. והעיקר להלכה כדעת המחמירים.

האם מותר להטות מיטה זקופה או לפתוח כיסא מתקפל בשבת אע"פ שהוא מאהיל תחתיו?

מותר להטות מיטה שהיתה זקופה ולהניחה במקומה בשבת או לפתוח כיסא מקופל ואע"פ שעושה תחתיה אוהל, שאין זה דרך עשיית אוהל לא קבע ולא עראי.

הסבל ועמוד האש

הידיעה על מות הסבל מצפת הביאה למקום קומץ אנשים, בעיקר מקרב חבריו לעבודה, אנשי עמל יגעי-כפיים. הם עזבו את ענייניהם ובאו ללוות את חברים בדרכו האחרונה. ההלוויה הקטנה התנהלה לאטה, עוברת בסמטאות העיר המתפתלות, בדרכה לבית-החיים העתיק. במסעה חלפה גם במשעול צר, שאליה השקיפו חלונות ביתו של הצדיק רבי אברהם-דב מאוריטש, מחבר הספר 'בת-עין'. לפתע יצא הצדיק מביתו והצטרף למלווים המעטים. הוא לא הסתפק בליווי קצר, כדרכו ברוב ההלוויות שבהן השתתף, אלא המשיך עם המלווים עד מקום הקבר, ואף המתין לסתימת הגולל. השתוממו המלווים על הכבוד הרב שחלק הצדיק לסבל. אולי היה הסבל אחד מל"ו הצדיקים הנסתרים, תהו בליבם. אס-כן, תמהו, מדוע לא קרא הצדיק לכל שאר תושבי העיר להצטרף גם-כן למסע הלווייתו של 'הצדיק'?

מחמת יראתם מהצדיק לא העזו המלווים לשאלו על כך. הם קיוו כי הוא-עצמו יבהיר להם את פשר הדבר.

ואמנם, לאחר ההלוויה פנה הרב אל כמה ממקורביו וביקשם לגשת לבית הסבל ולחפש שם עדויות לצדקת הנפטר. עד מהרה הגיעו הללו לבית האלמנה ובהסכמתה סיירו בו סיוור חטוף. כעבור שעה שבו אל הצדיק בידיים ריקות. "לא מצאנו שם ספרי קבלה או כל ממצא אחר שיעיד על היותו של הנפטר איש-מעלה, למעלה מסבל פשוט", אמרו.

דעתו של רבי אברהם-דוב לא נחה. "שובו לביתו ודובבו את האלמנה; אולי מפיה תצליחו לדלות פרטים חדשים על אישיותו של הנפטר", הורה להם. עשו כן השליחים וגם הפעם העלו חרס בידם.

הצדיק לא אמר נואש. "חזרו אל האלמנה ובקשוה לספר לכם על מהלך חיי בעלה", אמר להם והוסיף, "רשאים אתם למסור לה כי בשליחותי באתם אליה".

כששמעה האלמנה את בקשת הצדיק החלה לספר:

"בשנים הראשונות לנישואיי היה בעלי המנוח רוכל, הסובב בכפרים ובעיירות. בזמן קבוע מראש היה מגיע לכל כפר ולכל עיירה ומביא לתושבים את מבוקשם. רוב לקוחותיו היו כפריים ערבים, תושבי הגליל העליון.

"בצעירותו היה בעלי איש יפה-תואר, גבה-קומה, ונשא חן בעיני כל רואיו. הפרנסה הייתה מצויה ברווח ובכבוד, וחיינו התנהלו על מיימנוחות. לפתע נחתה עלינו צרה נוראה – בתו היחידה של שיח' ערבי נכבד חשקה בבעלי.

אורות עונג שבת

הקב"ה מדלג על החשבונות

'שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען', צריך להבין מרגלים שולחים בשביל מלחמה מהיכן נח לכבוש, והרי נאמר 'את ארץ כנען אשר אני נותן לבני ישראל' שהקב"ה נותן במתנה את ארץ ישראל, ועל מתנה לא צריך להילחם אלא על הנותן להעמיד את המתנה לפני המקבל בשופי ובקלות ללא מלחמה ואם כן למה היה צריך מרגלים. אלא באמת כדאיתא במסכת סוטה אמר הקב"ה למשה 'שלח לך' אני איני מצווה אותך רצוןך לשלוח "לך לדעתך". ואם כן למה משה שלחם שהרי ידע שיצמח מזה תקלה, שהתפלל על יהושע 'ויקרא משה להושע בן נון יהושע' וכתב רש"י התפלל עליו י-ה יושיעך מעצת מרגלים. מבאר ה"ב לאשרי' בזמן שילוח המרגלים, עוד לא הגיעה השעה להיכנס לארץ ישראל, שהרי נאמר בברית בין הבתרים לאברהם אבינו ע"ה 'ודור רביעי ישובו הנה כי לא שלם עון האמורי עד הנה', שדור רביעי לאחר ארבעים שנה במדבר יכנסו לארץ ישראל, היות ולפי חשבוננו של עולם עדיין לא הושלם חשבון עוונותיהם ולא התמלאה סאתם של שבע האומות האמורי והכנעני וכו' יושבי הארץ שיאבדו מן העולם ויסתלקו מארץ ישראל, עד דור רביעי לאחר ארבעים שנה במדבר. ועתה בזמן שילוח המרגלים היה סכנה להיכנס לארץ ישראל מכיוון שמעשיהם המקולקלים והמתועבים של שבע האומות השפיעו על הארץ שבמקום ארץ הקודש "ארץ ישראל" נקראה "ארץ כנען" על שם אביהם "כנען" בנו של נח שנתקלל הוא וזרעו אחריו לדיראון עולם 'ארור כנען' על מעשיו המכוערים, שנאמר 'וירא חם אבי כנען את ערות אביו' וכדאיתא במסכת סנהדרין הובא ברש"י, יש אומרים סרסו, ויש אומרים רבעו. וכן נאמר בפרשת איסורי עריות 'וכמעשה ארץ כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו' וכתב רש"י "מגיד שמעשיהם של כנעניים ואותן עממין שכבשו את ארץ ישראל מקולקלים יותר מכל האומות", והארץ הייתה מלאה בגילולים וכוחות טומאה, והקליפות היו בשיא תוקף כוחם וגבורתם. אולם רצה הקב"ה לדלג על החשבונות ולהכניסם עכשיו לארץ ישראל, כביציאת מצרים שדילג הקב"ה על חשבון ארבע מאות שנה, ועל ידי האמונה הפשוטה והתמימה המוחלטת בה' יתברך, יכלו הקליפות ויכנסו מיד ללא מלחמות וללא חשבון של זמן וקץ. וחטא המרגלים שנכשלו בחוסר אמונה וביקשו ממשה רבינו לשלוח מרגלים כדי להילחם ולכבוש את הארץ במלחמה.

"אביה השיח' הזמינו לביתו וסיפר לו על רצונה של בתו להינשא לו. הוא תיאר באוזניו את ניסיונותיו הכושלים להניאה מכך. 'אם איני נישאת ליהודי זה, טוב מותי מחיי', הודיעה הבת לאביה. השיח' הציג לפני בעלי שתי אפשרויות: אחת – סעודת נישואין, בגדים יקרים, מתנות וכסף. השנייה – מוות. "בעלי המנוח לא היסס אפילו לרגע. היה ברור לו כי יעמוד בניסיון ויהי-מה. הוא היה מוכן למסור את נפשו, ולא לעבור על רצון ה', אך חיפש דרך נאותה להיחלץ מהצרה שניחתה על ראשו. לשיח' לא גילה זאת. להפך, הוא נתן לו להבין כי נענה לבקשתו. "השיח' שמח מאוד, בידעו כי חיי בתו ניצלו וגם כי זכה בחתן יפה-תואר, ישר והגון. מיד ציווה על משרתיו להכין סעודת נישואין כיהא לבתו היחידה של השיח' העשיר. "ליל החתונה הגיע. השיח' המאושר ישב לצד החתן. בעיצומה של החגיגה הגישו להם המשרתים נרגילות לעישון. במרכז עמד מגש נחושת, ועליו גחלים לוהטות. כל אחד ואחד מהמכובדים נטל מהגחלים כדי להזין בהן את הנרגילה שלפניו. ענני עשן החלו להיתמר מעל ראשי המסובים. "גם החתן התקרב למגש כדי לקחת ממנו גחלים. לפתע, לתדהמת הכול, הרים את המגש העמוס בגחלים והפכו על בטנו ורגליו, כשהגחלים שורפות את גופו. בהלה ומהומה קמו במקום והשמחה נהפכה לתוגה. השיח' חש בוש ונכלם מהתנהגות החתן. הוא וחבריו החלו להלום בגופו של בעלי, שכבר היה מלא כוויות. דעתם לא נחה עד אשר גירשוהו מהמקום, שותת דם ומיוסר. "כל עוד רוחו בו נמלט בעלי מהכפר. בדרך-לא-דרך הצליח להגיע הביתה, פצוע, חבול וחולה. עד מותו סבל ייסורים מהכוויות הקשות. אף-על-פי-כן היו פניו מאירות, ובליבו שמח תמיד על שבעזרת הקב"ה הצליח לעמוד בניסיון. את כל ייסוריו קיבל באהבה", סיימה האלמנה המתייפחת וחוספה, "זה היה בעלי המנוח". השליחים הקשיבו בהתרגשות לסיפורו המופלא של הסבל, וידעו כי הפעם תנוח דעת רבם. ואמנם, כששבו אליו וסיפרו לו את דברי האלמנה, הבחינו באור שזרח על פניו של הצדיק. "כאשר עברה ההלוויה ליד ביתי ראיתי עמוד אש עולה מהמיטה ומזדקק עד השמים", אמר להם, "כעת אני גם מבין מדוע זכה לכך".

לעילוי נשמת

הרב יוסף שלמה טריקי זצ"ל

בר עליה ז"ל

והרבית רחל טריקי ע"ה

בת סימיו ז"ל

ת.נ.צ.ב.ה.

